

Սույն գիրքը թվայնացվել է Գրքասեր ՀԿ-ում հայերենով գրականության պահպանման, հանրայնացման և ժամանակակից թվային միջավայրում հասանելի դարձնելու նպատակով:

Կազմակերպության նախաձեռնությունը միտված է հայերեն գրքերի և տեքստերի տարածմանը, ընթերցանության խթանմանը և մշակութային ոչ նյութական ժառանգության պահպանությանը՝ ապահովելով դրանց հասանելիությունը հնարավորինս լայն շրջանակների համար:

Մենք հավատում ենք, որ թվայնացումը ոչ միայն պահպանման միջոց է, այլև գիտելիքի, գրականության և մշակույթի շարունակական փոխանցման կարևոր ուղի:

Գրքասեր ՀԿ-ն գրքերը ծայնագրում և թվայնացնում է բացառապես Ձեր նվիրատվությունների շնորհիվ: Կազմակերպությանը կարող եք օժանդակել հետևյալ հղումով՝

<https://grqaser.org/hy/donate>

Ստուգված

Նորվեգական գրականություն, Արձակ, Նովել

13+

Թարգմանիչ՝ Արտաշես Յայլոյան

ԿՆՈՒՄ ՀԱՄԱՐՆ ՆՎԱՃՈՂ

I

Երիտասարդ մարդկանց մի խումբ թիավարում էր դեպի կղզին: Հաղթանդամ ու ջահել պարոններից մեկը նավակի մեջ ոտքի կանգնեց ու սկսեց բանաստեղծություն արտասանել: Տիկնայք ուշադիր լսում էին: Սակայն նրանցից ամենաերիտասարդի՝ լուսե ծամերով ու խոսուն դիմագծերով կենսուրախ մի կին, աչքունքով հետևում էր թիավար պատանուն և մյուսների թիկունքից ժպտում նրան: Նկատելով՝ պարոնն սկսեց ավելի բարձրաձայն արտասանել, իսկ դեմքը շառագունեց: Մեկ էլ հանկարծակի լռեց, ապա շրջվելով դեպի անուշադիր գեղեցկուհին՝ ասաց.

— Դուք իրավացի եք, իմ բանաստեղծությունները լավը չեն: Բայց ես կարող եմ մի բան պատմել, որ, կարծում եմ, ավելի հետաքրքիր կլինի: Երբ ափ հասնեմք, կպատմեմ:

Կանայք ուրախ ծափահարեցին. գուցե նա պատմելու էր իր ճանապարհորդությունների մասին, որոնց ժամանակ շատ արկածների մեջ էր ընկել: Սակայն նա, ում պատճառով

արտասանությունն ընդհատվել էր, բնավ չէր ոգևորվել: Այդ բանը պարոնին ավելի զայրացրեց:

— Ի՞նչ է պատահել,— հարցրեց նա:

— Ի՞նչ... Ոչինչ: Ես ձեզ չեմ հասկանում,— պատասխանեց կինը զարմացած:— Իմ անունը Անդրեա է: Ինձ ոչինչ էլ չի պատահել: Ես պարզապես ուրախ եմ, որ մասնակցում եմ այս ճանապարհորդությանը:

Եվ, հիրավի, նրա տեսքից կարելի էր կարծել, թե ճիշտ է ասում: Խաբեբա:

Նրանք ափի իջան, գինի բացեցին, լցրեցին բաժակներն ու խմեցին: Իսկ Անդրեան ու թիավար պատանին խմբից հեռացել էին՝ մացառուտների մեջ ծովաթռչնի ձու փնտրելու: Ժամանակ առ ժամանակ քամին նրանց ծիծաղը հասցնում էր մյուսներին:

— Դե, պատմի՛ր,— ձայն տվեց ինչ-որ մեկը:

— Թող Անդրեան նույնպես գա,— պատասխանեց պարոնը: Ապա հենց ինքն էլ բարձրացավ մի քարի ու կրքոտ, առինքնող ձայնով կանչեց:

Անդրեան եկավ: Կանգնել ու հարցական հայացքով նայում էր նրան:

— Օրիորդ, ես հենց ձեզ համար եմ պատմելու,— ասաց պարոնն այնքան բարձր, որ բոլորը լսեցին:— Դուք կանգնած եք այստեղ, ինչպես արևի դեմ պարզված մի արծաթյա խաչ:

Միայն ձեր գեղեցկությունը չէ, որ այսքան հմայիչ է, այլ նաև ձեր երիտասարդությունը, ձեր սքանչելի երիտասարդ տարիքը: Դուք արբեցնում եք ինձ, և ես խենթանում եմ: Հապա մի նայեք ձեր ձեռքերին. ի՞նչ արյուն է խաղում ձեր մաշկի տակ: Օ՛, այո՛, ես հենց ձեզ համար եմ ուզում պատմել:

Անդրեան ամոթահար ու կարմրատակած նայում էր մյուսներին: Հետո նստեց: Պարոնն սկսեց պատմել, և պատմությունը տևեց կես ժամ: Նա չէր լռում: Ասես լի էր վայրի ու խենթ զգացմունքներով: Ի՞նչ արկածների մեջ էին ընկել ինքը և նա, ում մասին պատմում էր:

— Ձանձրացնո՞ւմ եմ,— հարցրեց պարոնը:

— Ոչ, ոչ,— բացականչեցին տիկնայք և պարոնայք: Իսկ Անդրեան ոչ մի ձայն չհանեց:

Պարոնը հարցրեց.

— Ինչո՞ւ չեք պատասխանում: Չէ՞ որ հենց ձեզ համար եմ պատմում... Ի դեպ, այն մարդը, որի մասին պատմեցի ամենը, կատարյալ դժբախտ էր: Սկզբում ամեն ինչ լավ էր, որոշ հաջողության հասավ աննշան ու նուրբ մի արկածի մեջ, բայց մի օր անձնատուր եղավ մեծ ու տևական մի սիրո և կործանվեց:

— Բռավո,— ասաց Անդրեան՝ աչքերը խոնարհած: — Պատմի՛ր:

Սակայն Անդրեայի խաղաղությունը մոլորեցրեց նվաճողին: Այո՛, կնոջ սառնությունը համբերությունից հանեց, և նա ստիպված եղավ հաղթանակի հասնելու համար խիզախ

պայքար մղել: Մյուս կանայք թողեցին, որ ամեն ինչ ընթանա իր հունով, բոլորն էլ ծանոթ էին նրա դյուրափոփոխ հոգուն: Այսօր վիճակն ընկել էր մեկին, իսկ վաղը, Տիրոջ կամքով, բաժին կհասնի ուրիշին: Անդրեան կրկնեց.

— Պատմիր:

— Ինչո՞ւ պիտի պատմեմ,— պատասխանեց պարոնը: — Ձեր սառնությունն ինձ ստիպեց մրսել: Տիկնայք և պարոնայք, իրիկնանում է:

Նրանք ուղևորվեցին դեպի տուն: Վերադարձի ճանապարհին պարոնն առանց պատճառի ապտակեց թիավար պատանուն ու թիերը ձեռքն առավ: Ոչ տեսնում էր, ոչ լսում, միայն արջի պես թիավարում էր:

Ափ հասնելուն պես Անդրեան անսպասելիորեն մոտեցավ նրան: Պարոնը բռնեց կնոջ ձեռքն ու սաստիկ գունատված, դողալով ասաց.

— Այլևս մի տանջեք ինձ: Էլ չեմ կարող: Հենց հիմա վճռեք: Ես երբեք ոչ մեկին այնպես չեմ սիրել, ինչպես ձեզ: Ասեք, ի՞նչ անեմ ապրե՞մ, թե՞ մեռնեմ:

— Ապրի՛ր,— գվարթ պատասխանեց կինը:— Ես քեզ սիրեցի մեր հանդիպման հենց առաջին պահից: Ի՞նչ է, կարծում ես, թե այսօր քե՞զ տանջեցի: Ոչ, հենց ի՞նձ տանջեցի: Երբեք այսպես չեմ տառապել:

Եվ իր խոշոր ու զարմացկոտ աչքերով նայեց նրան ու անվանեց նրան իր իշխան ու իր Աստված...

Մի քանի օր նրանք կատարյալ երջանիկ էին: Հաղթանակը քաղցր էր, և պարոնը վայելում էր, ինչպես միշտ եղել էր առաջներում: Հետո նրա մեջ կրկին խոսեց հին դժբախտությունը. հայտնվեցին տաղտուկը, պայքարին հաջորդող հոգնությունը, նզովքն ու հայիոյանքը: Պարոնը գաղտնի հեռացավ տնից, գնաց մոտակա քաղաք ու ոչ գրեց, ոչ լուր ուղարկեց, ոչ էլ վերադարձավ:

II

Երկու օր անց նա հանգրվանեց այս հյուրանոցում, ուր ընդամենը մի քանի կենվոր կար: Շատ տաղտկալի քաղաք էր. ոչինչ տեղի չէր ունենում: Նրա հոգին խաղաղ էր ու հանգիստ:

Կեսօրից հետո աստիճանների վրա նա մի կնոջ հանդիպեց: Կինն իջնում էր, իսկ ինքը՝ բարձրանում: Երբ անցնում էր, գլխարկը հանեց ու ողջունեց: Կինը քայլեց դեպի այգին: Հյուրանոցի տերը տեղեկացրեց, որ այդ կինը հոր հետ հենց նոր է իջևանել:

Երկար, կանաչ շրջագգեստ, մեծ, սև, լայնեզր գլխարկ և հեծելամտրակ. ահա այս ամենի պատճառով էր, որ նա կանգ առավ աստիճանների վրա: Կինը շեղակի նայեց նրա կողմը, միայն մեկ վայրկյան, ապա մի ձեռքով վեր քաշեց շրջագգեստի փեշն ու անցավ:

Նա կնոջ հետևից իջավ այգի: Ժամը յոթն էր: Սկսել էր շաղ նստել:

— Շաղ է նստում,— անտարբեր ասաց նա ու քայլեց կնոջ կողքով:

Վերջինս զարմացած նայեց իրեն հետամտող պարոնին:

Նա մատնացույց արեց կնոջ կոշիկները: Կինը շրջվեց ու կամենում էր հեռանալ:

— Ներեցեք,— ասաց նա:— Ես բնավ խոսելու համար չեմ գալիս ձեր հետևից, բայց արդեն շաղ է նստում և ճանապարհն ու խոտերը թաց են: Ես միայն դա էի կամենում ասել: Ըստ երևույթին դուք անծանոթ եք այս կողմերին:

— Այո՛: Շնորհակալություն: Ես տեսնում եմ, որ շաղ է նստում,— պատասխանեց կինը:

— Ես ձեզ ողջունեցի աստիճանների վրա,— շարունակեց պարոնը:— Այնտեղ կանգնածը ես էի: Ձեր թռուցիկ հայացքն ինձ տակնուվրա արեց:

— Ի՞նչ եք կամենում,— վերջապես հարցրեց կինը:

Տղամարդու սիրտն սկսեց ուժգին բաբախել: Նա հավասարակշռությունը կորցրեց և ապա պոռթկաց.

— Ահա, վերցրեք, ինչ որ կամենում եք: Ես, ոտից գլուխ, ինչ ունեմ՝ ձերն է: Կամենում եմ լոկ կանգնել ձեր դիմաց ու գեթ մի պահ նայել ձեզ: Խոստովանեք, որ դուք չափազանց գեղեցիկ եք:

— Ես նման բաներ երբեք չեմ լսել,— ասաց կինը՝ սառն ու նեղսրտած:

— Այո, ներեցեք,— քրթմնջաց նա ու լռեց:

Կինը նայեց ցած, ծաղկաթմբին ու թիկունքով շրջվեց դեպի տղամարդը: Այս անգամ վերջինս փորձեց խոսել ավելի հաճելի բաներից և, առիթը բաց չթողնելով, ասաց.

— Պատկերացնո՞ւմ եք, այս վարդերը, որոնց կանգնած նայում եք, շշջում են: Ես լսում եմ նրանց ձայնը: Ինչի՞ մասին են զրուցում, արդյոք: Այս սոսափը նրանց լեզուն է: Լսո՞ւմ եք, նրանք ինչ-որ բան են ասում:

Կինը քայլեց:

— Ես վատ բա՞ն ասացի,— հարցրեց պարոնը դառնացած:

— Ախր, սրանք վարդեր չեն, կակաչներ են,— պատասխանեց կինը:

— Ուրեմն կակաչներ են,— համաձայնեց նա:— Այս սոսափը մի՞թե զրույց չէ նրանց միջև:

Կինը քայլեց: Մինչ տղամարդը կհասցներ ինչ-որ բան ասել, այգու դռնակը ճռնչաց ու փակվեց:

Լա՛վ:

Նա տարօրինակ ու անսովոր զգացումով հասավ մի նստարանի ու նստեց: Անծանոթ կնոջ ապշեցնող գեղեցկությունը միանգամից նրան խելքահան էր արել: Երբ ճաշահրավերի

զանգը հնչեց, նա տեղից վեր ելավ ու խիստ հուզված քայլեց դեպի ճաշարան: «Երևի եկել ու նստել է արդեն: Իսկ եթե բարևե՞մ»:

Ահա եկավ: Մտրակը դարձյալ ձեռքին էր: Հայրը՝ սպայի արտաքինով գեղեցկադեմ մի ծերունի, ուղեկցում էր նրան:

«Ի՞նչ անել: Գուցե պիտի գլուխ տալ ու նստել հենց նրանց դիմա՞ց... Այդպես էլ կանեմ»,— մտածեց նա:

Գեղեցկուհին սաստիկ կարմրեց: Հայր ու աղջիկ խոսում էին վաղվա իրենց ուղևորությունից: Ծերունին հարցնում էր երկաթուղու, ճանապարհների ու հյուրանոցների մասին: Խեղճ նվաճողը, որ երբեք չէր հետաքրքրվել երթուղիներով ու ճանապարհներով, միտք արեց ու որոշեց տեղեկություն տալ: Երբ ճաշն ավարտվեց, նա մոտեցավ ու ներկայացավ նրանց: Հիանալի է: Հիանալի է: Նրանք ծանոթացան:

Միջանցքում նա մի պահ կանգնեցրեց սպայի դստերն ու ասաց.

— Մեն մի բառ, օրիո՛րդ, վաղը մի գնացեք: Մնացեք: Ես ցանկանում եմ ձեզ ցույց տալ սքանչելի տեսարաններ՝ ջրվեժը, նավաշինարանները: Վաղը երեկոյան ես կընկնեմ ձեր ոտքերն ու երախտապարտ կլինեմ ձեզ:

Գեղեցկուհին միանգամից չհեռացավ և համբերատար լսում էր:

Պարոնը շարունակեց.

— Իմ կյանքը ձեր ձեռքում է:

Կինը ժպտաց ու պատասխանեց.

— Թյուրիմացությունը կանխելու համար պետք է զգուշացնեմ, որ վաղը գնում եմ նշանաձիս մոտ:

— Ոչ,— գոռաց նա ու ոտքը խփեց հատակին: Ապա խլեց կնոջ ձեռքն ու ամուր սեղմելով համբուրեց:

Կինը ձեռքը հետ քաշեց, բարձրացրեց մտրակն, ու շառաչուն մի հարված իջավ նրա դեմքին: Նա տեղնուտեղը հանգստացավ ու զգաստ կանգնեց: Ձախ այտին արնագույն մի շերտ հայտնվեց:

Գեղեցկուհին մի պահ ուշադիր նայեց նրան, ապա մտրակը իջեցրեց:

— Դուք ինձ խփեցիք,— ասաց նա,— բայց ոչինչ: Էլի խփեք: Ամեն մի հարված կերչանկացնի ինձ:

Կինը գլխահակ, հայացքը հատակին, պոկվեց տեղից և աստիճաններով բարձրացավ իր սենյակը:

Հաջորդ օրը կինը չմեկնեց, այցելեց տեսարժան վայրերը՝ ջրվեժը, նավաշինարանները: Ինչպես փոխվեց ողջ աշխարհը, ու իր հոգին լցվեց հաճելի խելահեղությամբ: Ոչ, եթե իր

սպա հայրը չստիպի, ինքը երբեք տաղտկալի ուղևորություն չի կատարի դեպի հարավ, այն մարդու մոտ, որին այլևս չի սիրում: Հիմա նա ուզում էր նորից ցած իջնել, անմիջապես վերադառնալ:

— Ես գալիս եմ քեզ հետ,— ասաց տղամարդը:— Հենց վաղը գալիս եմ քեզ հետ: Ցտեսություն, իմ միակ սեր:

III

Կարճ ժամանակ անց, ամեն անգամվա պես, նա մի քանի ժամ շրջեց մի աննման արբեցումով, ոչինչ չէր տեսնում ու չէր լսում ոչինչ: Գեղեցկուհին անընդհատ հեռագրեր էր ուղարկում, ապա մի նամակ գրեց բուրումնավետ թղթի վրա: Իսկ հետո՝ ևս երկու նամակ: Անասելի երջանկությամբ նա կարդում էր գմայլելի բառերն ու քայլում հոգու մեջ ծաղկացնելով գունագեղ պարտեզներ:

Ժամերը թռչում էին: Ինչո՞ւ ինքը չգնաց նրանց հետևից: Հուսահատության պահերին իրեն լքված էր զգում, ուզում էր թողնել հյուրանոցն ու հեռանալ: Երկու օր անցավ, բայց կա դեռ չէր հեռացել, սիրտը չէր կտրվում այդ սքանչելի նամակներից, որ շարունակում էին գալ: Ինչո՞ւ էր, այնուամենայնիվ, այդքան շատ գրում: Որքա՞ն սեր կար առաջին նամակների մեջ: Բոլորն էլ անշուշտ մի-մի փոքրիկ վարդ էին իր սրտի մեջ: Բայց հետո սկսեցին չափազանց շատանալ այդ վարդերը:

Մի անգամ գեղեցկուհու նամակը մինչև առավոտ մնաց չբացված: Տարօրինակ էր, որ առաջվա պես դողացող ձեռքերով անմիջապես չբացեց: Առավոտյան միայն ան շտապ կարդաց, ապա հագնվեց ու իջավ ներքև:

Ճաշարանում պատահեց ճամփորդական զգեստով մի կնոջ: Վերջինս իր ուղեկցի հետ հենց նոր էր եկել: Նկարչուհի էր, քնքուշ մի աղջիկ՝ լի ծիծաղով, կրքոտ ու տաքարյուն: Սա նրա առաջին ճանապարհորդությունն էր: Աղջիկը մոր հսկողության տակ էր:

Նա գլուխ տվեց: Օրիորդը ժպտաց ու նույնպես գլխով արեց: Որոշել էր այսօր մեկնել, բայց չի մեկնի: Ճակատագի՞ր էր: Հենց առաջին առիթն օգտագործեց՝ մանկամարդ նկարչուհուն իր ծառայությունն առաջարկելու: Ցանկացավ օգնել նրան, ցույց տալ տեսարժան վայրերը: Ժամադրվեցին: Օրիորդին պետք է ուղեկցեր դեպի նավաշինարանները: Մի ժամ շուտ եկավ: Անձրև էր գալիս, բայց սպասեց: «Ոչինչ,— ասաց ինքն իրեն,— ես Աստծո պես երջանիկ եմ, քանի որ թրջվում ու հոգնում եմ նրա համար»:

Երկու ժամ կանգնած մնաց, բայց աղջիկը չկար ու չկար: Վերջապես եկավ նրա մայրն ու հաղորդեց, թե իր դուստրը ներողություն է խնդրում, որ չի կարող գալ, քանի որ գնացել է քաղաք՝ ընկերներին այցելելու: Պառավը չհարցրեց էլ՝ երկա՞ր ես սպասել, թրջվե՞լ ես, մրսե՞լ...

Դարձավ տուն: Տաղտկալի հյուրանոցում անհամբեր սպասումը նրան տանջում էր: Ինչքան կարելի է ընկերների մոտ մնալ: Ի՞նչ է պատահել: Ինչի՞ մասին կարող է նկարչուհին մի ամբողջ հավիտենություն գրուցել իր ընկերների հետ:

Ուշ գիշեր էր: Քնելու է՝ առանց նրան տեսնելու: Չի կարող քնել: Երկու մոմ կպցրեց ու թողեց, որ վառվեն: Ինչպե՞ս էր գլուխը ծանրացել ու մշուշվել, որքան էին հոգնատանջ աչքերը անթարթ նայել խայտաբղետ պաստառներին...

Նա լսեց դարպասի բացվելու ձայնը: Մի պահ հապաղեց, ապա ցատկեց անկողնուց ու հագնվեց: Նկարչուհու սենյակի տեղն իմացել էր: Շտապեց այնտեղ: Լսեց նրա ներս մտնելը: Քիչ անց աղչկա մերկ ձեռքը դռնից դուրս պարզվեց ու կոշիկները դրեց միջանցքում, ապա դուռը փակվեց, ու բանալին պտտվեց: Բարի գիշեր, ներսի աղջիկ, բարի, խաղաղ գիշեր, գեղեցկուհի: Նա ծնկի իջավ ու խենթի պես համբուրեց փոքրիկ կոշիկները: Որոշեց, որ առավոտյան պետք է վերջ տա այս ամենին և պետք է սիրո խոստովանություն անի, հաղթի կամ մեռնի:

Բայց առավոտյան մայր ու աղջիկ մեկնել էին: Նա հարցուփորձ արեց ու իմացավ, որ աղջիկը գնացել է դեպի հյուսիս, մոտակա քաղաքը:

Այդ նույն առավոտ սպայի աղջիկը գրել էր. «Արի հարավ: Այստեղ ամեն ինչ ծաղկունքի մեջ է»:

Եվ նա անհապաղ մեկնեց դեպի հյուսիս: